

Η έρευνα για το βιβλίο και το κοινό του στην Ελλάδα

ΟΣΔΕΛ & Metron Analysis 2022

Βασικά ευρήματα της έρευνας

- Ο πληθυσμός τριχοτομείται σε μη αναγνώστες, μη εντατικούς αναγνώστες και εντατικούς αναγνώστες. Το μέσο πλήθος βιβλίων που έχουν διαβαστεί από τον γενικό πληθυσμό είναι τα 5 βιβλία (διάμεσος: μόλις 2 βιβλία).

- Η έλλειψη χρόνου είναι ο κύριος λόγος για τον οποίο δεν διαβάζουν βιβλία οι περισσότεροι πολίτες. Για τους μη αναγνώστες ο λόγος είναι η μη ελκυστικότητα του διαβάσματος.

- Σε ποσοστό μεγαλύτερο του 80% τα βιβλία που διαβάστηκαν ήταν έντυπης μορφής, ebook διάβασαν κυρίως άνδρες νεαρής ηλικίας.

- Η λογοτεχνία βρίσκεται στην πρώτη θέση των αναγνωστικών προτιμήσεων, ακολουθούν η ιστορία και η αστυνομική λογοτεχνία -διαφοροποιήσεις εντοπίζονται ανάλογα με το φύλο των ερωτώμενων.

- Με την ανάγνωση των βιβλίων επιδιώκεται τόσο η πληροφόρηση και η απόλαυση της τέχνης του λόγου όσο και η φυγή από την καθημερινότητα.

Βασικά ευρήματα της έρευνας

- Σημαντικός παράγοντας στην αγορά ενός βιβλίου είναι η διάδοσή του από στόμα σε στόμα, χωρίς να παύει η ανάγκη να το πιάσει ο αναγνώστης στα χέρια του πηγαίνοντας στα βιβλιοπωλεία -σημαντικός ο ρόλος του διαδικτύου.
- Όσο υψηλότερο είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο των ερωτώμενων τόσο αυξάνονται οι τιμές στον δείκτη ανάγνωσης βιβλίων. Ειδικότερα, οι ερωτώμενοι ανώτερου εκπαιδευτικού επιπέδου έχουν μέση τιμή στον δείκτη 8,1 έναντι 3,5 των ερωτώμενων κατώτερου εκπαιδευτικού επιπέδου.
- Όσο υψηλότερου επιπέδου είναι τα επαγγέλματα του πατέρα, της μητέρας, του πατρογονικού και του μητρογονικού παππού των ερωτώμενων τόσο υψηλότερος είναι ο δείκτης ανάγνωσης βιβλίων.
- Όσο αυξάνονται τα βιβλία που υπάρχουν στο νοικοκυριό ή που υπήρχαν στην παιδική βιβλιοθήκη των ερωτώμενων τόσο αυξάνεται και ο δείκτης ανάγνωσης κατά το τελευταίο έτος.

Βασικά συμπεράσματα της έρευνας

- Αν παραμένουν μέσα στον χρόνο ανισότητες και διαφοροποιήσεις στην αναγνωστική συμπεριφορά αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι μη ορατές συνθήκες πρόσβασης στην ανάγνωση και η διάρκεια της σχολικής εκπαίδευσης παραμένουν ακόμα άνισα κατανομημένες μεταξύ των κοινωνικών ομάδων.
- Οι προσπάθειες ενίσχυσης της φιλιαναγνωσίας, όσο παράλληλα δεν δημιουργούνται οι κοινωνικές συνθήκες που θα επέτρεπαν τη γέννηση και την ενεργοποίηση της πρακτικής της ανάγνωσης, καταδικάζονται σε συγκυριακή επιτυχία.
- Οι επενδύσεις σε προγράμματα ανάπτυξης της αναγνωστικής πρακτικής καθώς και σε ανθρώπινο δυναμικό μπορούν να αποβούν πολύ πιο αποτελεσματικές, υπό τον όρο ότι θα συνοδεύονται από ανάλογες επενδύσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα.
- Η διάδοση της ανάγνωσης δεν θα γίνει ποτέ μια μηχανική απόρροια της προσφοράς της, καθώς προϋποθέτει μια άσκηση η οποία με τη σειρά της προϋποθέτει μια ισχυρή και επίμονη επιθυμία πρακτικής.

Προτάσεις - προοπτικές

- Για να είναι ρεαλιστικές, οι προσπάθειες εκδημοκρατισμού της ανάγνωσης πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο κοινωνιολογικές παρατηρήσεις: α) η αναγνωστική ευχέρεια δεν είναι ισάξια κατανεμημένη σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, β) υπάρχουν κοινωνικές ομάδες των οποίων η κουλτούρα όχι απλώς προσανατολίζεται σε διαφορετικές αξίες από εκείνες που προϋποθέτει και συνεπάγεται η συστηματική αναγνωστική πρακτική, αλλά και απαξιώνει ρητά την ανάγνωση βιβλίων.
- Μια πολιτισμική πολιτική που αγνοεί την πρώτη παρατήρηση είναι αναποτελεσματική καθώς δεν λαμβάνει υπόψη της εκείνους που είτε παρανοούν είτε δεν κατανοούν ό,τι διαβάζουν. Μια πολιτισμική πολιτική που αποσκοπεί στη διάδοση της ανάγνωσης ως δραστηριότητας του ελεύθερου χρόνου ή στη διάχυση της «λόγιας» ή «νόμιμης» κουλτούρας που αγνοεί τη δεύτερη προηγηθείσα παρατήρηση είναι καταδικασμένη σε αποτυχία, καθώς δεν κατανοεί ότι για να μπορέσει μια κοινωνική ομάδα ή ένα άτομο να υιοθετήσει μια πρακτική, όπως η πρακτική της ανάγνωσης, θα πρέπει η πρακτική αυτή να νοηματοδοτείται από την κουλτούρα της.

Προτάσεις - προοπτικές

- Κάθε πολιτική διάχυσης της ανάγνωσης οφείλει να αντιμετωπίζει και το ζήτημα της σχέσης που διατηρούν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες με τους χώρους ανάγνωσης και τους τρόπους χρήσης του βιβλίου μέσα σε αυτούς.
- Οι υπεύθυνοι αυτών των πολιτικών είναι απαραίτητο να γνωρίζουν τη μορφή, το είδος και την ικανότητα των νοητικών σχημάτων κατανόησης του κόσμου που διαθέτουν τα άτομα που δεν διαβάζουν ή διαβάζουν λίγο.
- Μια αποτελεσματική πολιτική διάδοσης της ανάγνωσης δεν μπορεί παρά να έχει μόνο μία αρχή την εξής δεν υπάρχουν ακατάλληλα βιβλία, δεν υπάρχουν άχρηστες και απρόσφορες αναγνώσεις, ακόμα και αυτές του πρώτου επιπέδου.
- Μια στρατηγική ανάγνωσης, που ως στόχο έχει να εντάξει με τρόπο μόνιμο και ισχυρό την αναγνωστική πρακτική στη λαϊκή κουλτούρα, πρέπει να επιδιώκει την ένταξη του βιβλίου στην κουλτούρα ως οικείο και ενεργό αντικείμενο και όχι την από-πολιτισμικοποίηση των λαϊκών στρωμάτων. Η υιοθέτηση μιας τέτοιας στόχευσης και κυρίως η επιτυχία μιας τέτοιας πολιτικής συνδέονται με έναν ριζικό μετασχηματισμό της πολιτισμικής και ιδεολογικής λειτουργίας της ανάγνωσης και του βιβλίου στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνιών.

Thank you

Σωκράτης

Καμπουρόπουλος

socrates2000@window

slive.com